

Sınıf Öğretmenlerinin ve Anne-Babaların Gözünden Okul Aile İşbirliği

Zeynep KILIÇ*

Sınıf Öğretmenlerinin ve Anne-Babaların Gözünden Okul Aile İşbirliği

Özet

Okul-aile işbirliği çocukların sağlıklı gelişimlerini sürdürrebilmeleri ve okula hazırlanması amacı ile düzenlenen eğitim etkinliklerini gerçekleştirmek için okulun ve ailelerin birlikte çalışmasını ifade eder. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin ve ilkokulda çocuğu bulunan anne-babaların okul-aile işbirliğine yönelik algılarını ortaya çıkarmaktır. Bu araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmaya 140 sınıf öğretmeni ve 110 anne-baba katılmıştır. Araştırmanın verileri, "Okul-aile işbirliği.....gibidir, çünkü....."cümlesinin yer aldığı açık uçlu anket formu ile toplanmıştır. Bu kapsamda, sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okul-aile işbirliği kavramına yönelik algıları metafor yoluyla belirlenmiştir. Verilerin analizinde tematik analiz kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin ürettikleri metaforlardan 14 kategori; anne-babaların ürettikleri metaforlardan ise 13 kategori oluşturulmuştur. Sınıf öğretmenleri ve anne-babalar, okul-aile işbirliğine yönelik köprü, anahtar, zincir, hava, kanal gibi metaforları üretmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul-Aile İşbirliği, Metafor, Anne-Baba, Sınıf Öğretmeni

School-Family Cooperation From the Viewpoint of Primary School Teachers and Parents

Abstract

It is the school and the families working together to realize the educational activities organized for the purpose of sustaining their healthy development and preparing them for school. The aim of this study is to find out the perceptions of the primary school teachers and the parents who have children in primary school towards school-family cooperation. In this research, basic qualitative research design is used. 140 primary school teachers and 110 parents participated in the study. The data of the study is collected by an open-ended questionnaire form that includes "School-Family cooperation is like....., because....." sentence. Primary school teachers 'and parents' perceptions about the concept of school-family cooperation were determined by metaphor. Thematic analysis was used to analyze the data. According to the findings of the class teachers produced metaphors 14 categories; 13 categories were created from the metaphors produced by the parents. Metaphors such as bridges, keys, chains, air and canals were repeated most frequently from metaphors for school-family cooperation by primary school teachers and parents.

Key Words: School-Family Cooperation, Metaphors.

1. Giriş

Toplumun en küçük sistemi ve temel yapı taşı olan aile, çocuk için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Çocuğun tüm ilk deneyimlerini yaşadığı yer olan ailenin birtakım sorumlulukları ve işlevleri vardır. Bu sorumlulukların başında ailenin, çocuğun beslenme,

* Zeynep KILIÇ, Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, zeynepk@ogu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5756-3782

barınma, sağlık, güvenlik gibi temel gereksinimlerini karşılama, çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini destekleme gelmektedir. Ayrıca ailenin neslin devamını sağlama, aile üyelerinin maddi ve duygusal gereksinimlerini karşılama, eğitim yoluyla aile üyelerini yetiştirme, aile üyelerine statü sağlama gibi biyolojik, ekonomik, psikolojik ve toplumsal işlevleri bulunmaktadır (Gökçe, 1996, s.37). Dolayısıyla aile, çocuğun sosyalleştiği, güven duymayı, bağlılığı, bireylerarası etkileşimi, cinsiyet rollerini, toplumun norm ve değerlerini, toplumsallaşmayı başka bir deyişle, yaşama ilişkin bilgi, beceri ve davranışları kazandığı ilk yerdir. Aileden sonra bu temel işlevleri yerine getiren kurumların başında okullar gelmektedir. Özellikle eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan ilkokulda çocukların özgün birey olarak kendi potansiyellerinin farkına varmaları, verimli ve nitelikli bir yaşam sürmeleri, toplumsallaşmaları ve toplum yararına katkıda bulunmaları sağlanır. Ayrıca ilköğretimde çocuklar, bir sonraki öğrenime ve yaşam boyu öğrenmeye hazırlanır (Fidan ve Baykul, 1994, ss. 10-11; NCCA, 1999, s. 15).

Eğitim sürecinin ilk yıllarında edinilen bilgi ve beceriler, çocukların daha sonraki öğrenim ve diğer (bireysel, sosyal, mesleki) yaşantılarını etkilemektedir (Erden, 1998, s.175; Gültekin, 2007, s.67). Dolayısıyla bu yıllar çocuklar için önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda bu kademedeki öğrencilerin hem bilişsel olarak hem de duyuşsal olarak başarılı olabilmeleri için çocuğun eğitiminden sorumlu iki kurum olan ailenin ve okulun birlikte çalışması gerekmektedir. Her ne kadar bilimsel, teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin yansıması olarak ekonomik, sosyal, kültürel alanlardaki değişimler bireylerin yaşamlarını daha nitelikli hale getirip kolaylaştırırsa da okullarda iletişimsizlik, şiddet, akran zorbalığı, sanal zorbalık, okula uyum sorunu, öğrencinin derse yönelik ilgi ve motivasyonun düşük olması, gibi bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda okullarda karşılaşılan bu sorunların tek taraflı olarak ne ailenin ne de okulun çözmesi olanaklı değildir.

İlköğretimde, öğrencilerin ileride temel gereksinimlerini karşılayabilen, yaşamını verimli ve üretken geçiren, sosyal ve mesleki yaşamında başarılı, etkin vatandaş olabilen, yaratıcı düşünebilen ve karşılaştıkları problemlerin üzerinden gelebilen, evrensel ve ulusal değerlerle donatılmış birey olarak yetişmesi için gerekli olan bilgi, beceri, değer ve davranışlar kazanabilmesi için eğitimin temel öğeleri olan öğretmen, öğrenci ve ailelerin işlevsel ve sağlıklı bir iletişim kurmalarına bağlıdır. Çünkü karşılaşılan sorunların çok boyutlu ve karmaşık olması, çözümlerin de birlikte üretilmesini zorunlu kılmaktadır. Başka bir deyişle okul ve ailenin işbirliği yapması gerekmektedir. Ayrıca aileler, çocukların özelliklerini ve gereksinimlerin herkesten daha çok iyi bilirler ve ailelerin çocukları hakkındaki bilgileri okul ve öğretmenle paylaşması çocuklarının daha nitelikli yetişebilmeleri için önemlidir (Genç, 2016, s. 45).

Günümüzde “eti senin kemiği benim” okul anlayışından ailenin de okul etkinliklerine katılmasını benimseyen, çocuğun eğitim sorumluluğunun aile ve okula arasında paylaşıldığı bir anlayışa doğru eğilim vardır. Bu da okul ile ailenin işbirliği yapması anlamına gelmektedir. Okul-aile işbirliği; eğitimde belirlenen amaçlar doğrultusunda; çocuğu gerekli bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması amacıyla okul ve ailenin deneyim, yaklaşım ve bilgilerini paylaşması ve birlikte hareket etmesi olarak tanımlanabilir (Gültekin, 2008, s. 155). Başka bir tanımda ise okul-aile işbirliği; çocukların sağlıklı gelişimlerini sürdürebilmeleri ve okula hazırlanması amacı ile düzenlenen eğitim etkinliklerini gerçekleştirmek için okulun ve ailelerin birlikte çalışmasıdır (Carlisle, Stanley, Kemplee, 2005, s.155). Görüldüğü gibi okul aile işbirliğinin odak noktası çocuk ve çocuğun eğitimidir. Okul aile işbirliğinin; çocukların bilişsel, duyuşsal olmak üzere tüm yönlerini geliştirmek, ailelerin okula ve çocuğun eğitime desteğini sağlamak, öğretmene çalışmalarında yardımcı olmak; okul ile aile arasında köprü kurarak çocukta görülen olumlu davranışların ve eğitimin sürekliliğini sağlamak çocuğun gelişimine çok yönlü katkı sağlamak, okulun eğitim niteliğini artırmak, çocukla ilgili sorumlulukların aile ve okul arasında paylaşılması okul programının daha kolay ve etkili bir biçimde uygulanabilmesi, anne ve babalık becerilerinin geliştirilmesi, çocuğun okul başarısının yükselmesi, çocuğun ilgi ve gereksinimlerinin daha kolay fark edilmesi gibi amaçları ve yararları vardır (Epstein, 2001, s.403; Eryorulmaz, 1993, s.91; Gümüşeli, 2004, s.14; Rosenblatt ve Peled, 2002, s.349; Üstün, 2013, ss.239-240; Zembat, Oktay, Gürkan, Unutkan 2006, s.130). Okul aile işbirliğinin belirtilen amaçlara ulaşması ve yarar sağlaması okul aile işbirliğinin işlevsel bir biçimde gerçekleşmesine bağlıdır. Okul ve aile işbirliğinin gerçekleşmesi için okul-aile işbirliğinin paydaşları olan öğretmenlerin ve ailelerin okul aile işbirliğine nasıl bir anlam yükledikleri ve birbirinden beklentilerinin neler olduğunun bilinmesi önemlidir. Öğretmenin ve ailenin beklentileri örtüşür ve okul-aile işbirliğine yönelik algıları olumlu olursa öğretim ve eğitim ile ilgili etkinlikleri ve belirlenen kazanımları gerçekleştirmek daha kolay olur. Özellikle eğitim ve öğretim basamağının temelini oluşturan ilkokullarda okul-aile işbirliği daha fazla özen gösterilmesi gereken konulardan biridir. Çünkü aile ortamından sonra çocuğun ailede öğrendiklerini yansıttığı ve öğrendiklerini bir adım daha öteye götürerek içselleştirdiği eğitim ortamı ilkokullardır. İlkokullarda sınıfta öğrenilenler evde pekiştirilir ve uygulanırsa başka deyişle ev ile okul arasında köprü kurulursa öğrencinin gelişimi hem akademik olarak hem de sosyal ve duyuşsal olarak daha olumlu yönde olacaktır.

Ailenin ve öğretmenin okul-aile işbirliği kavramını nasıl algıladığı onların okul-aile işbirliği kavramına yönelik bakış açısını ortaya çıkarır. Okul-aile işbirliğine ilişkin bakış açısı ise ailenin ve öğretmenin birlikte hareket etmesini sağlamak için neler yapılması gerektiği konusunda öğretmenlere, eğitimcilere fikir verebilir. Öğretmenin ve ailenin okul-aile işbirliği kavramını nasıl algıladığına ortaya koymada yararlanabilecek araçlardan biri de metaforlardır.

Metaforlar, dilsel bir araç olup nesnelere ya da kavramları birbirlerine bağlayarak bir yaşantı alanından diğerine bir geçiş ya da karşılaştırma yapmak üzere iki değişik düşünce ya da kavramın bağlantılandığı sembolik bir dil yapısı olarak kabul edilmektedir (Palmguist, 2001, s.24). Metaforlar, bireylerin kendi dünyalarını anlamalarını ve yapılandırmalarını sağlayan güçlü zihinsel modelleme ve haritalama mekanizmasıdır (Arslan ve Bayrakçı, 2006, s.103; Palmguist, 2001, s.25). Bu yönüyle bireyler metaforlar kullanarak, kişisel yaşamları ile yaşadıkları dünyayı yorumlarlar (Mahlios ve Maxson, 1998, s.228).

Metaforların temelinde bir şeyi başka bir şeye göre anlamak ve deneyim etme yatmaktadır (Lakoff ve Johson, 2010, s. 27). Bireyler, metaforları gerçekleri yeniden tanımak ve problem durumlarını yeniden kavramsallaştırmak için kullanabilirler (Goldstein, 2005, s.7; Young, 2001, s.609). Shuell (2001, s. 102) "Eğer bir resim 1000 kelime ise bir metafor 1000 resimle eş değerdir. Çünkü resim durgun imge sunarken, bir metafor bir şey için düşünmek için zihinsel çerçeve sunar." diyerek metaforların güçlü bir imgelemeye ya da benzetmeye sahip olduğunu belirtmiştir. Böylece metaforlar, X olgusunun Y olgusu gibi olduğunun açık ya da örtük bir biçimde belirtilmesiyle oluşmaktadır (Saban, 2008, s.460).

Bir metafor ilişkisinde; metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun kaynağından metaforun konusuna atfedilmesi düşünülen özellikler olmak üzere üç bileşen vardır. Bu bileşenler, "Öğretmen bahçıvan gibidir. Nasıl ki bir bahçıvan yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenirse, öğretmen de sınıfındaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır." metaforunda öğretmen sözcüğü metaforun konusunu, bahçıvan sözcüğü metaforun kaynağını ve "Nasıl ki bir bahçıvan yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenirse, öğretmen de sınıfındaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır." cümlesi de metaforun konusuna atfedilmesi düşünülen özellikleri ifade etmektedir (Forceville, 2001, s.2; Saban, 2004, s.132). Bu bileşenler, bireyler tarafından üretilen metaforun daha iyi anlaşılması ve bireylerin olgu ile ilgili algılarını yansıtmaya açısından önemli olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle bu bileşenler, zihinsel bir filtre ya da süzgeç işlevi görerek bireylerin nesne ya da kavramlara ilişkin algıları, tıpkı buzdağının görünen kısmındaki algılarını değil de görünmeyen kısmındaki algılarını ortaya çıkarır. Böylece bireyler, metaforlar aracılığı ile söylenmek istenen daha az sözcükle, daha vurgulu bir biçimde ifade ederler (Yaşar ve Girmen, 2012, s.14). Örneğin öğretmenlere ve ailelere "Okul-aile işbirliği nedir?" diye sorulunca öğretmenlerin ve ailelerin yanıtları daha evrensel, genel-geçer, beklenen yanıtlar olabilir; ancak bireye metafor yoluyla okul-aile işbirliği algısı sorulursa öğretmen ve aileler, okul ile ilgili yaşantılarından yola çıkarak kendilerinin içselleştirmiş olduğu okul-aile işbirliği algısını ortaya koyabilir. Bu bağlamda ilkökulda çocuğu bulunan ailelerin, sınıf öğretmenlerin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla ortaya konularak ailelerin okuldan ve öğretmenden öğretmenlerin ise ailelerden beklentileri, gereksinimleri, düşünceleri açığa çıkarılabilir.

Alan yazında okul, öğretmen ve öğrenci kavramlarına yönelik öğretmen, öğretmen adayları ve okul yöneticilerinin metaforik algılarını belirlemeye yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Akkaya, 2012; Aydoğdu, 2008; Ben-Peretz, Mendelson ve Kron 2003; Cerit,2008; Clarken, 1997; Çelikten, 2006; Cemaloğlu, Sezgin, Şahin ve Sönmez, 2017; Engin-Demir, 2007; Hardcastle, Yamamoto, Parkay ve Chan, 1985; Lasley, 1994; Michael, 2009; Nalçacı ve Bektaş, 2012; Oxford, Tomlinson, Barcelos, Harrington, Lavine, Saleh ve diğerleri 1998; Pektaş ve Kılan, 2009; Saban, 2004; 2009; Taşdemir ve Taşdemir, 2011). Ayrıca alan yazında okul-aile işbirliğine ilişkin öğretmen, veli, okul yöneticilerin görüşlerini, okul-aile işbirliğinin standartlarını, belirlemeye yönelik ve okul-aile işbirliğinin önemine vurgu yapan araştırmalar da bulunmaktadır (Çağdaş, Özel ve Konca, 2016; Çalışkan ve Ayık, 2015, Çelenk, 2003; 69-82; Çinkır ve Nayır, 2017; Gül ve Aslan, 2016). İlgili araştırmalara bakıldığında, araştırmaların öğretmen, öğrenci, okul kavramlarına yönelik metafor ve eğitim paydaşlarının (öğretmen, veli yönetici) okul-aile işbirliğine ilişkin görüşleri ile ilgili araştırmalar olduğu görülmektedir. Ancak ailelerin ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin metaforik algılarını belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Eğitimin temel bileşenlerini oluşturan ailelerin ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin algılarının bilinmesi okul-aile işbirliğine olumlu katkılar sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmadan elde edilecek bulgular; öğretmen ve ailelere dönütler vererek, ailelerin ve öğretmenlerin birbirinden beklentilerinin ortaya çıkarılması ve sağlıklı öğretmen aile iletişiminin sağlanması açısından da ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı ilkökulda çocuğu bulunan sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okul-aile işbirliği kavramına ilişkin metaforlarını ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- İlkokulda çocuğu bulunan anne-babaların okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- İlkokulda çocuğu bulunan anne-babaların okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanmıştır?
- Sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanmıştır?

2. Yöntem

İlkokulda çocuğu bulunan ailelerin ve sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Temel nitel araştırma, katılımcıların yaşamlarını nasıl yorumladıkları, oluşturdukları ve deneyimlerine ne anlam kattıklarını betimlemeye ve yorumla-

maya yönelik bir araştırmadır. Bu desen eğitim gibi uygulamalı ve farklı disiplinlerde kullanılabilir. Bu arada araştırmacı bir olguyu bir fenomenin anlamını, fenomene katılanlara göre anlamaya çalışır (Merriam, 2013, s. 23). Bu araştırmada amaç, anne-babaların ve sınıf öğretmenlerin okul-aile işbirliği kavramına yükledikleri anlam ortaya çıkarılması olduğu için araştırmada temel nitel araştırma kullanılmıştır.

2.1. Katılımcılar

Araştırmaya Eskişehir ilinde farklı sosyo-ekonomik düzeylerde görev yapan sınıf öğretmenleri ve ilkokulda çocuğu bulunan anne-babalar katılmıştır. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Amaçlı örneklem zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasını olanaklı kılmaktadır (Patton, 2002, s. 46). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçütlerin belirlenmesinde araştırmacıların belirleyeceği ölçütler kullanılacağı gibi önceden belirlenmiş bir ölçüt listesi de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek 2011, s.112). Bu araştırmada ölçüt örnekleme doğrultusunda anne-babaların sahip olduğu çocuklardan en az bir tanesinin ilkokulda öğrenim görüyor olması ve sınıf öğretmenlerin farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilkokullarda görev yapması ölçüt olarak alınmıştır. Bu kapsamda araştırmaya 85 kadın ve 30 erkek olmak üzere 115 anne-baba ve 80 kadın ve 65 erkek olmak üzere 145 sınıf öğretmeni katılmıştır. Ancak anne-babalardan gelen 5 formun tam olarak doldurulmaması ve sınıf öğretmenlerinden gelen 5 formun boş olması nedeniyle araştırmaya 110 anne-baba ve 140 sınıf öğretmeni katılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan anne-babaların ve sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sahip oldukları düşünceleri ortaya çıkarmak amacıyla açık uçlu bir anket formu hazırlanmıştır. Açık uçlu anket formunda katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin bir soru ve "Okul-aile işbirliğigibidir, çünkü.....", cümlesi yer almıştır. Anne-babalardan ve sınıf öğretmenlerinden açık uçlu ankette yer alan cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Anne-babalar ve sınıf öğretmenleri tarafından doldurulan bu açık uçlu anketler araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi, yaşanan deneyimleri, o deneyimlerin anlaşılması için görülenin, okunanın ve duyulanın düzenlenmesini içerir (Glesne, 2012, s. 252). Bu düzenleme kapsamında veriler, birimlere ayrılır, kodlanır, veriler arasındaki bağları görmek ve temalar oluşturmak için sentezlenir (Bogdan ve Biklen, 2007, s. 159). Böylece nitel veri, açık, anlaşılır, özgün biçimde ifade edilir (Liamputtong, 2009, s. 133). Araştırma

kapsamında elde edilen veriler tematik analizle çözümlenmiştir. Tematik analizle veriler kodlanıp kodlardan kategorilere, kategorilerden temalara ulaşılmıştır.

Anne-babalar ve sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metaforların analiz edilmesi süreci, metaforların belirlenmesi, metaforların sınıflandırılması, kategori geliştirme ve geçerlik ve güvenilirlik sağlama olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Anne-babaların ve sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin kullandıkları metaforları belirlemek amacıyla anne-babaların ve sınıf öğretmenlerinin yanıtları tek tek incelenmiş; bu inceleme sonucunda anne-babaların ve sınıf öğretmenlerinin kullandıkları metaforlar araştırmacılar tarafından belirlenmiştir. Metaforların belirlenmesi aşamasında anne-babaların ve sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin belli bir metaforu belirgin olarak dile getirip getirmediğine bakılmıştır. Metaforların sınıflandırılması aşamasında anne-babalar ve sınıf öğretmenleri tarafından üretilen metaforlar tekrar gözden geçirilmiş her bir metafor, metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki ilişki bakımından analiz edilerek benzer özellikler taşıyanlar gruplandırılmıştır. Anne-babalar ve sınıf öğretmenleri tarafından üretilen metaforların bir kısmı yalnızca bir anne-baba ya da sınıf öğretmeni tarafından temsil edilirken; bir kısmı da birden fazla anne/baba ya da sınıf öğretmeni tarafından temsil edilmektedir. Ayrıca anne-babalar ve sınıf öğretmenleri tarafından üretilen metaforlar metaforun konusu ve metaforun kaynağı arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak kategorilere ayrılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, sınıf öğretmenlerin ve anne/babaların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlarda kullanmış oldukları metaforlar ve metaforlardan oluşturulan kategoriler, araştırmacılar dışında alandan başka bir uzman tarafından da belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda bir araya gelinerek tartışmaya düşülen noktalar üzerinde durulmuş ve analize son biçimi verilmiştir. Elde edilen veriler, anne-babaların ve sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliği kavramına ilişkin kullandıkları metaforlara göre kategorileştirilmiştir.

3. Bulgular

Okul-aile işbirliğine yönelik sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların algılarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri 75 metafor, anne-babalar ise 80 metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların ürettikleri metaforlar kullanım yoğunluklarına göre kelime bulutu biçiminde verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların ürettikleri metaforlardan oluşturulan kategoriler grafik biçiminde gösterilmiştir. Oluşturulan kategorilerin altındaki metaforlar çizelge biçiminde sunulup alıntılara yer verilmiştir. Alıntılar yapılırken sınıf öğretmenleri için Ö1, Ö2 biçiminde kod kullanılırken anne-babalar için ise V1, V2 biçiminde kod kullanılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların ürettikleri metaforlar eğer ortak bir kategorinin altında yer alıyorsa ortak tabloda; eğer farklı kategoriler altında yer alıyorsa farklı tablolar biçiminde sunulmuştur. Şekil 1’de sınıf öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin ürettikleri metaforlar, öğretmenlerin kullanım yoğunluklarına göre kelime bulutu biçiminde verilmiştir.

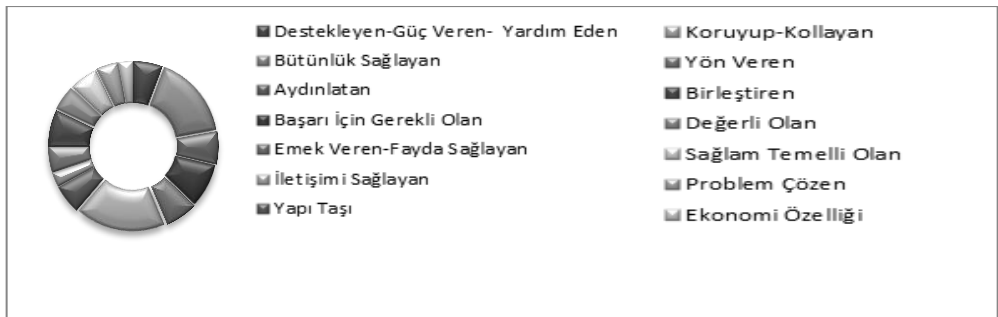
Şekil. 1. Okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar

Şekil 1’de görüldüğü gibi, bu metaforlardan sınıf öğretmenleri tarafından en fazla kullanılanların köprü, kanal, yıldız, anahtar, arkadaş, lider, masa ayakları olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, okul-aile işbirliğini daha çok günlük yaşamlarında karışılacakları bir obje ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Anne-babaların okul-aile işbirliğine ilişkin ürettikleri metaforlar ise Şekil 2’de gösterilmiştir.

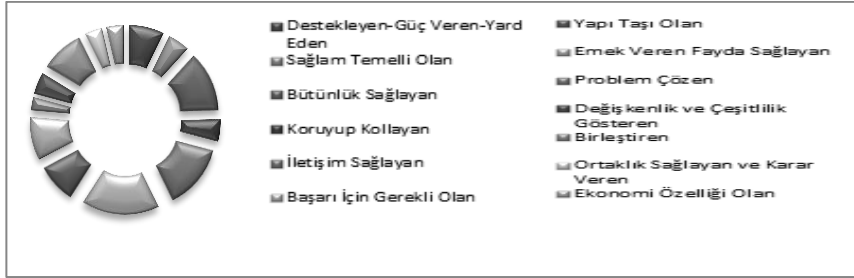
Şekil 2. Okul-aile işbirliği kavramına ilişkin anne-babaların oluşturdukları metaforlar

Şekil 2’de anne-babaların okul-aile işbirliğine ilişkin ürettikleri metaforlar, anne-babaların kullanım yoğunluklarına göre kelime bulutu biçiminde verilmiştir. Bu metaforlardan anne-babaların tarafından en fazla kullanılanların köprü, evin temeli, anahtar, hava, zincir, toprak olduğu görülmektedir. Anne-babaların ürettikleri metaforlar incelendiğinde, bu metaforların okul-aile işbirliğinin temel özelliklerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin ürettikleri metaforların oluşturdukları kategoriler Şekil 3’te gösterilmiştir.

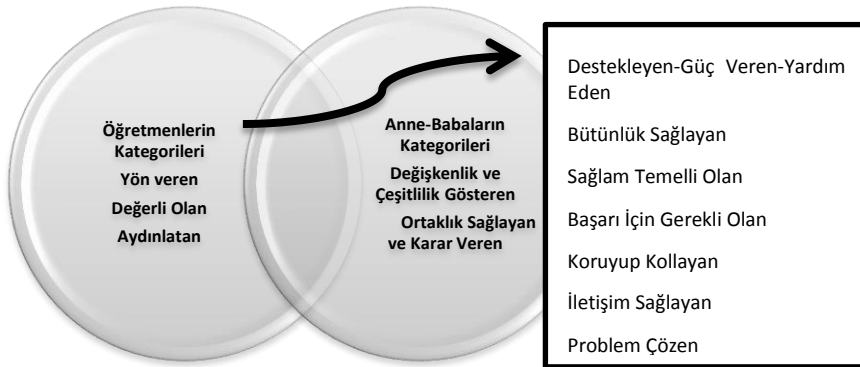
Şekil 3. Okul-aile işbirliği kavramına ilişkin sınıf öğretmenlerin ürettikleri metaforlardan oluşturulan kategoriler

Şekil 3'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerin ürettikleri metaforların “*destekleyen-güç veren-yardım eden, bütünlük sağlayan, aydınlatan, başarı için gerekli olan, emek veren-fayda sağlayan, iletişimi sağlayan, yapıtaşı olan, koruyup koruyan, yön veren, birleştiren, değerli olan, sağlam temelli olan, problem çözen, ekonomi özelliği olan*” biçiminde 14 kategoride toplandığı görülmüştür. Şekil 4'te ise anne- babaların ürettikleri metaforlardan oluşturulan kategorilere yer verilmiştir.

Şekil 4. Okul-aile işbirliği kavramına ilişkin anne-babaların ürettikleri metaforlardan oluşturulan kategoriler

Şekil 4'te görüldüğü gibi, anne-babaların ürettikleri metaforların “*destekleyen-güç veren-yardım eden, sağlam temelli olan, bütünlük sağlayan, koruyup kollayan, iletişim sağlayan, başarı için gerekli olan, yapıtaşı olan, emek veren fayda sağlayan, problem çözen, değişkenlik ve çeşitlilik gösteren, birleştiren, ortaklık sağlayan ve karar veren, ekonomi özelliği olan*” biçiminde 13 kategoride toplandığı görülmüştür.

Şekil 5. Sınıf Öğretmenleri ve anne-babaların okul-aile işbirliği kavramına ilişkin ürettikleri metaforların oluşturdukları ortak ve ayrı kategoriler

Şekil 5'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğine kavramına ilişkin ürettikleri metaforlardan oluşturulan kategorilerden “Destekleyen-güç veren-yardım eden, bütünlük sağlayan, sağlam temelli olan, başarı için gerekli olan, koryup kollayan, iletişim sağlayan, problem çözen, yapıtaşı olan, emek veren-fayda sağlayan, birleştiren, ekonomi özelliği olan” kategorilerin ortak olduğu; “yön veren, değerli olan, aydınlatan” kategorilerin sınıf öğretmenlerin ürettikleri metaforlardan oluştuğu, “değişkenlik ve çeşitlilik gösteren, ortaklık sağlayan ve karar veren” kategorilerinin ise anne-babaların ürettikleri metaforlardan oluştuğu görülmüştür.

Tablo 1. Destekleyen-Güç Veren- Yardım Eden Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerinin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>	<i>Anne-Babaların Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Arkadaş	“Sorun çıktığında olaya müdahale olup sorunları çözer.” “İstedığımız zaman yanımızda olur bize yardım eder.”	Arkadaş	“İhtiyacımız olduğunda konuşup yardımlaşabiliriz.” “Yalnız olmadığımızı hissettirir.”
Sosyal yardım kurumu	“Her yere ulaşım öğretmenine, aileye yardım eder.”	İlk yardım çantası	“İhtiyaç halinde yaraları sarar.”
Takım oyunu	“Oyunu kazanmak için takımdakiler birlikte çalışır.”	Ağaç	“Her kolu okulu destekler.” “Meyvelere destek sağlar.”
Serum	“Sorunlar çıktığında öğretmen, aileye destek olur.”	Rehber	“Aileye yardımcı olarak okulu destekler.”
		Duvar	“Evin duvarları gibi okulun temelinde destek verir.”
		Hazine	“Gerekli olduğu zaman ihtiyacı olan herkese yardımcı olur.”

Yardımcı aile “Bir ihtiyacımız olduğunda bize maddi manevi destek olurlar.”

Tablo 1’de “Destekleyen-güç veren-yardım eden” kategorisinde sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır. Bu kategoride, sınıf öğretmenleri dört metafor; anne-babalar ise yedi metafor üretmişlerdir. Bu kategori altında arkadaş, sosyal yardım kurumu, serum, ilkyardım çantası, ağaç, rehber, duvar, hazine ve yardımcı aile ve takım oyunu metaforları üretilmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö137 “Okul -aile işbirliği serum gibidir. Sorunlar çıktığında öğretmen, aileye destek olur.” biçiminde serum metaforu üretirken anne-babalardan V18 “Okul-aile işbirliği ilkyardım çantası gibidir. İhtiyaç olduğunda yaraları sarar.” biçiminde ilkyardım çantası metaforunu üretmiştir. Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri metaforların okul-aile işbirliğinin aileleri, öğretmeni ve öğrenciyi destekleme, yardım etme işlevselliğine vurguladıkları görülmüştür. Tablo 2’de “Bütünlük sağlayan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 2. Bütünlük Sağlayan Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>	<i>Anne-Babaların Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Yap-boz/puzzle	“Birbirini tamamlayan bir bütünün parçalarıdır.” “Parçalar bir araya gelerek bütünlük oluşturur.”	Yap-boz/puzzle	“Aile ve okul birleşince bir robot oluştururlar, tamamlarlar.” “Parçalar birbirini tamamlayınca ortaya güzel bir eser, resim (öğrenci) çıkar.”
Masa ayakları	“Masanın bir ayağı kırılırsa işlevselliğini yitirir.” “Bir ayak olmazsa masa bütün olmaz.”	Saç ayağı	“Öğretmen, okul ve aile birlikteliğinde bir tanesi eksik olursa eğitim eksik olur.” “Üç ayak bir araya gelerek bütünlük oluşturur.”
Elmanın iki eş parçası	“Çocuğun yetişmesinde iki taraf birbirini bütünler.”	Elma	“Okul ve aile ayrılmaz bir bütünün parçasıdır.”

Zincir	“Aile ile okul arasında bütünlük sağlar.”	Zincir	“Okul, aile, veliler, öğrenciler bu zinciri tamamlayan halkalardır.”
Zincir Halkası	“Halkalar kuvvetli olmazsa kopar o yüzden aralındaki bağ kuvvetli olmalıdır.”	Et-tırnak	“Ayrılmaz bir bütündür.”
Ahtapot	“Her ikisi de ahtapotun koludur. Biri olmazsa hayvan özüllü olur.”	Elçi	“Okul aile arasındaki bütünlüğü oluşturur.”
Mekanizma	“Mekanizmada bir dişli arızalanırsa tüm sistem zarar görür.”	Uçak-kanat	“Kanatlar olmadan uçak uçamaz, uçak olmadan kanatların bir anlamı olmaz.”
Organ	“Vücudumuzda da bir organımızdaki rahatsızlık diğer organlarımızın sağlığını, işlevini sağlıklı bir şekilde yerine getirmesini engeller.”	Düğüm	“Aile ve okul aile iş birliği çalışanları ayırlamaz, beraber kenetleşirler birbirlerine.”
İskelet	“Tüm organlar iskelet üzerinde uyum içindedirler.”	Katip-hakim	“Birbirlerini tamamlarlar.”
Kitap	“Kitabın ön ve arka kapağı gibidir bütünlük sağlar.”	Otomobil tekeri	“Tekerlerden biri patlarsa otomobil gidemez.”
Şerbet	“Birbirinden ayrı düşünülemez.”	Makine dişlileri	“Dişlilerden birisi kırık ya da arızalı olursa makine çalışmaz.”
		Toprak	“Ağaç toprakla olduğunda büyür, gelişir ve meyve verir.”

Tablo 2’ye göre “Bütünlük sağlayan” kategorisinde, sınıf öğretmenleri on bir metafor; anne-babalar ise on iki metafor üretmişlerdir. Bu kategori altında; yap-boz/puzzle, masa ayakları, elmanın iki eş parçası, zincir, zincir halkası, ahtapot, mekanizma, organ, iskelet, kitap, şerbet, saç ayağı, elma, et-tırnak, elçi, uçak-kanat, düğüm, katip-hakim, otomobil tekeri, makine dişlileri ve toprak metaforları üretilmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö46 “Okul-aile işbirliği masa ayakları gibidir. Masanın bir ayağı kırılırsa işlevselliğini yitirir.” biçiminde görüş bildirirken anne-babalardan V100 “Kanatlar olmadan uçak uçamaz, uçak olmadan kanatların bir anlamı olmaz.” biçiminde görüş bildirmiştir. Bu alıntılar dikkate alındığında, sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğinin öğretmen,

öğrenci ve anne-baba için bir bütünlük oluşturduğunu belirttikleri söylenebilir. Tablo 3'te sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların "Sağlam temelli olan" kategorisine ilişkin görüşleri yer almıştır.

Tablo 3. Sağlam Temelli Olan Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>	<i>Anne-Babaların Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Kolon	<p>"Kolon gibi okulun temelini sağlamlaştırır."</p> <p>"Temel için olmazsa olmazdır."</p> <p>"Bina nasıl kolonları sayesinde ayakta duruyorsa, okulda okul-aile işbirliği sayesinde ayakta kalır."</p>	Kolon	<p>"Öğretmen ile velinin ilişkisini sağlamlaştırır."</p> <p>"Okul veya ailede sorun yaşandığında; çocuklarda davranış bozukluğu oluşur ve düzen bozulur. Yani ev temeline sarsılır."</p>
Ev	"Öğretmen, öğrenci, okul sağlam olmazsa okul yıkılır."	Ağaç	"Köklerine tutunup meyve verir."
İskelet	"İskelet sağlamsa nolursa olsun okul ayakta kalır."	İskelet	"İskelet olmadan ayakta duramayız."
Taş	"Öğrencinin gelişimine temel oluşturur."		
Duvar	"Öğrenci başarısının temelini oluşturur."		

Tablo 3'te görüldüğü gibi, "Sağlam Temelli Olan" kategorisinde, sınıf öğretmenleri beş, anne-babalar ise üç metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö1 "*Okul-aile işbirliği kolona benzer. Bina nasıl kolonları sayesinde ayakta duruyorsa, okulda okul-aile işbirliği sayesinde ayakta kalır.*" biçiminde görüş bildirirken anne-babalardan V35 "*Okula ile işbirliği kolona benzer. Çünkü öğretmen ile velinin ilişkisini sağlamlaştırır.*" biçiminde görüş bildirmiştir. Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri bu metaforlar dikkate alındığında okula-aile işbirliğinin öğrenci, öğretmen ve aile için gerekli ve önemli olduğu

nu vurguladıkları söylenebilir. Tablo 4’te “Başarı için gerekli olan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 4. Başarı İçin Gerekli Olan Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerin Metaforları	Alıntı	Anne-Babaların Metaforları	Alıntı
Anahtar	“Öğrenci başarısı için gereklidir. “Başarı kapısını aralayabilmek için gereklidir.”	Anahtar	“Öğrenci için gerekli olan eğitim-öğretim sürecinde okul ile ailenin ortak çalışması öğrencinin doğru kapıyı açması demektir.”
Puzzle parçası	“Puzzle’in tamamlanabilmesi için her parçaya ihtiyaç vardır.”	Çiftçi	“Toprağı eken biçen çiftçi ise öğrenci başarısını sağlamak için öğretmen aile birlikte çalışır.”
Kilit	“Hem öğrenci hem de aileyi tanıyıp açmak içindir.”	Karınca	“Okul ve öğrenci başarısı için çalışırlar.”
Kaptan	“İyi bir kaptan gemiyi doğru limana götürmeyi başarır.”	Ayakkabı	“İyi birliktelik olduğu takdirde yere sağlam basan çocuklar yetişir.”
Su	“Yaşam için su gerekliyse öğrenci başarısı için de okul-aile işbirliği gereklidir.”	Toprak	“Verimli şekil de kullanıldığında olumlu sonuçlar alınabilir.”
Toprak	“Toprak olmazsa bitkiler yetişmez, işbirliği olmazsa başarı olmaz.”	Evin temeli	“Okul-aile-öğrenci iş birliği öğrencinin başarısı içindir ve gereklidir.”

Tablo 4 incelendiğinde “Başarı için gerekli olan” kategorisinde hem sınıf öğretmenleri hem de anne-babalar altı metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö89 “Okul-aile işbirliği toprak gibidir. Toprak olmazsa bitkiler yetişmez, işbirliği olmazsa başarı olmaz.” biçiminde görüş bildirerek toprak metaforu üretirken anne-babalardan V23 “Okul-aile işbirliği evin temeli gibidir. Okul-aile öğrenci işbirliği birliği öğrencinin başarısı içindir ve gereklidir.” biçiminde görüş bildirerek evin temeli metaforunu üretmiştir. Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri bu metaforlar dikkate alındığında sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların, okul-aile işbirliğinin öğrenci başarısı için gerekli olduğunu dile getirdik-

leri söylenebilir. Tablo 5'te "Kollayan-koruyan" kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 5. Kollayan-Koruyan Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerin Metaforları	Alıntı	Anne-Babaların Metaforları	Alıntı
Anne	<p>"Anne gibi öğrenciyi korur öğrenci menfaatine çalışır."</p> <p>"Annenin çocuklarını gözetlediği gibi okul-aile işbirliği de çocukları korur, onlar için gerekli olan her şeyi yapar."</p>	Anne	<p>"Anne olmak çocuklara sevip bakmayı gerektiriyorsa okul aile işbirliği de çocukları anne gibi sarar."</p> <p>"Anne gibi çocuklarımızın eğitimi ve sağlık problemleri her ne olursa olsun ilgilenir."</p>
Çadır	"Sizi dış etkenlerden ve istenmeyen bakışlardan korur."	Çit	"Çocukların okulda sorunlarını, sıkıntılarını gidermek için kuralları sınırları ortaya koyar."
Yuva	<p>"Çocukları, öğretmeni, aileyi bir yuva gibi korur ne yaşanırsa yaşansın bu üçü arasında yaşanırsa yaşanırsa."</p> <p>"Yuva gibi çocukları her şeyden korur."</p>	Ev	<p>"Çocukları istenmeyen her şeyden korur."</p> <p>"Nasıl ev aile üyelerinin kötülüklerinden korursa okul-aile işbirliği çocukları korur."</p>

Tablo 5 incelendiğinde "Kollayan-koruyan" kategorisinde hem sınıf öğretmenleri hem de anne-babalar, üç metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö8 "Okul-aile işbirliği yuvaya benzer. Çünkü yuva gibi çocukları her şeyden korur." biçiminde yuva metaforu üretirken anne-babalardan V57 "Okul-aile işbirliği eve benzer. Nasıl ev aile üyelerinin kötülüklerinden korursa okul-aile işbirliği çocukları korur." biçiminde ev metaforunu üretmiştir. Bu metaforlar dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okula-ile işbirliğinin çocukları koruduğunu kolladığını ifade ederek okul-aile işbirliğinin işlevselliğine farklı bir boyut ekledikleri söylenebilir. Tablo 6'da "İletişimi sağlayan" kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 6. İletişimi Sağlayan Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>	<i>Anne-Babaların Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Köprü	<p>“Güzel şeyler için aracılık ederler.”</p> <p>“Okul-veli arasında iletişimi sağlar.”</p> <p>“Ev ile okul arasındaki iletişime aracılık yapar.”</p>	Köprü	<p>“Öğretmen, öğrenci ve veliler arasındaki iletişimi sağlar.”</p> <p>“İkisinin arasında iletişim kurar.”</p> <p>“Öğretmen ile ebeveyn arasındaki iletişimi gerçekleştirir.”</p>
Vücutun Organları	<p>“Birbirleriyle iletişimi olmadan başarı bekleyemeyiz.”</p>	Zincir	<p>“Birbirine eklenmiş baştan sona birbirleriyle iletişimi sağlar.”</p>
Kablo	<p>“Okulda yapılanları eve aktarır.”</p>	Çeşme-boru	<p>“Okul çeşme gibi bir kaynaktır. O kaynağın evlerimizde bulunmasına da su boruları yani aile faktörü yardımcı olur.”</p>
Kanal	<p>“Öğretmen ile veli arasındaki bağı sağlar.”</p>	Elçi	<p>“Arabuluculuk eder.”</p>
Yol	<p>“Öğretmenin veliye ve öğrenciye ulaşmak için kullandığı bir yoldur.”</p>	Ağ	<p>“Okul aile arasında iletişimi sağlar.”</p>
		Damar	<p>“İletişimi sağlar.”</p>
		Bağ	<p>“Ne kadar okulla ve öğretmenle iletişim halinde olursak çocuklarımızın başarı potansiyelini de o kadar artırırız.”</p>
		Bağlantı kablosu	<p>“Aile ile okul arasında bağlantı sağlar.”</p>

Tablo 6 incelendiğinde “İletişimi sağlayan” kategorisinde sınıf öğretmenleri beş, anne-babalar, sekiz metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö13 “Okul-aile işbirliği köprüye benzer. Çünkü ev ile okul arasındaki iletişime aracılık yapar.” biçiminde okul-aile işbirliğine ilişkin köprü metaforu üretirken anne-babalardan V79 “ Okul-aile işbirliği ağa benzer. Okul aile arasında iletişimi sağlar.” biçiminde görüş bildirerek okul-aile işbirliğine ilişkin ağ metaforunu üretmiştir. Bu metaforlar dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okul-aile işbirliğinin temel amaçlarından aile ve veli arasındaki iletişimi sağlama amacına vurgu yaptıkları görülmektedir. Tablo 7’ de “Problem çözen” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 7. Problem Çözen Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerin Metaforları	Alıntı	Anne-Babaların Metaforları	Alıntı
Psikolog-doktor	“Velilerin çocuğu ve eğitimi ile ilgili sorunların çözemediği zaman velilere yardımcı olur problemleri çözer.” “Velilere doktor gibi çocuğun problemlerini çözer.”	Sihir	“Bu işbirliği ile bazen en olmayacak meseleler bile hallolur.” “Sorunları ansızın çözer.”
Ekonomist	“Okulun karşılaştığı ekonomik sorunu ekonomist gibi çözer.”	Sihirbaz	“Bizim çözemediğimiz sorunları sihirbaz edasıyla çözer.”
Rehber	“Öğretmene velilere sorunları çözmek için yol gösterir.”	İpucu	“Problemlerin çözümünde hem öğretmene hem de veliye yardımcı olur.”

Tablo 7 incelendiğinde “Problem çözen” kategorisinde sınıf öğretmenleri ve anne-babalar üç metafor üretmişlerdir. Bu kategori altında en fazla psikolog-doktor ve sihir metaforları kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinden Ö103 “Okul-aile işbirliği psikolog benzer. Çünkü öğretmene velilere sorunları çözmek için yol gösterir.” biçiminde görüş bildirerek okul-aile işbirliğine ilişkin psikolog metaforunu üretirken anne-babalardan V101 “Okul-aile işbirliği sihirbaza benzer. Çünkü bizim çözemediğimiz sorunları sihirbaz edasıyla çözer.” biçiminde görüş bildirerek sihirbaz metaforunu üretmiştir. Bu metaforlar dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okul-aile işbirliğini sorun çözen bir

merci olarak gördükleri söylenebilir. Tablo 8’ de “Yapı taşı olan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 8. Yapı Taşı Olan Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerin Metaforları	Alıntı	Anne-Babaların Metaforları	Alıntı
Hava	“Okul için vazgeçilmezdir hava gibi.” “Okulun olmazsa olmasıdır.”	Hava	“Yaşam için gerekliyse, okul için de okul-aile işbirliği gereklidir.” “Okulda nefes almak istiyorsak okul-aile işbirliğine ihtiyacımız vardır.”
Toprak	“Toprak olmazsa ağaç beslenemediği gibi işbirliği olmazsa düzen olmaz.”	Toprak	“Yeryüzünün katmanlarından biri bir topraksa eğitiminin katmanlarını da okula-ile işbirliği oluşturur.”
Yemeğin Tuzu	“Bu işbirliği olmazsa olmaz bir şeydir.”	Protein	“Vücudumuz yapı taşı protein ise okul-aile işbirliği de veli-öğretmen iletişimi için yapı taşıdır.”
Su	“Yaşamın kaynağı su ise öğrencinin ve öğretmenin kaynağı bu işbirliğidir.”	Su	“Dünyanın üçte birini su oluşturur. Okulun büyük kısmını da bu birliktelik oluşturur.”

Tablo 8 incelendiğinde “Yapı taşı olan ” kategorisinde sınıf öğretmenleri ve anne-babalar dört metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö23 “Okul-aile işbirliği su gibidir. Çünkü yaşamın kaynağı su ise öğretmenin kaynağı bu işbirliğidir.” biçiminde görüş bildirerek okul-aile işbirliğine ilişkin su metaforunu üretirken anne-babalardan V8 “Yeryüzünün katmanlarından biri bir topraksa eğitiminin katmanlarını da okula-ile işbirliği oluşturur.” biçiminde görüş bildirerek toprak metaforunu üretmiştir. Üretilen metaforlara göre hem sınıf öğretmenlerinin hem de anne-babaların, okul-aile işbirliğinin eğitim için vazgeçilmez bir unsur olduğunu vurguladıkları söylenebilir. Tablo 9’ ta “Emek veren fayda sağlayan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 9. Emek Veren-Fayda Sağlayan Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>	<i>Anne-Babaların Meta- forları</i>	<i>Alıntı</i>
Maden	“Okul-aile işbirliği ne kadar iyi işlerse o kadar iyi ürün ortaya çıkar.”	Un değirmeni	“Buğdayları birleştirir unu yapar ve topluma faydalı olacak ekmeğin unu olur.”
Meyve ağacı	“Meyve ağacı meyve veriri, canlılar yararlanır fakat kendisinin bir beklentisi yoktur.”	Ağaç	“Okula faydalıdırlar.”
Arı kovanı	“Sürekli üretirler.” “Başarı için çalışıp dururlar.”	Arı kovanı	“Okul ve aileler arılardır ne kadar çalışırlarsa o kadar üretirler.” “Arılar bal yapmak için uğraşlar okul-aile işbirliği de çocukların eğitimi için uğraşır.”
Karıncı	“Okul ve öğrencileri için çalışır ve çabalarlar.” “Karıncalar gibi çalışırlar, uğraşırlar.” “Birlikte çalışıp başarıya ulaşırlar.”	Karıncı	“Okul ihtiyaçları için çalışırlar.” “Çocuğun eğitimi için aile de okul da emek verir, uğraşır.”
Gökkuşağı	“Bütün renkleri bünyesinde toplayıp doğru bir zamanda öğrenciye güzellik katmaktadır.”	Toprak-yağmur	“Toprak yağmurla ıslanır ve ürünler oluşur.”
Aşçı	“Her malzemeyi birleştirip bir ürün çıkmasına vesile olur.”	Su	“Tarlayı ne kadar sularsan o kadar verim alırsın.”
		Toprak-bahçıvan	“Birisini diğerini besledikçe meyvelerini toplar.”

Arı	“Çocukların rahat ve mutlu olabilmeleri için durmadan çabalarlar.”
Çiçek	“Çiçek gibi emek verilip bakılırsa çocuklarımızın yüzünde çiçekler açar.”
Vitamin	“Çocukların daha iyi yetiştirilmesi için gereken her şey önce ailede sonra okulda verilip pekiştirilir.”

Tablo 9 incelendiğinde “Emek veren-fayda sağlayan” kategorisinde öğretmenler altı, anne-babalar on metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö7 “Okul aile-işbirliği maden gibidir. Okul-aile işbirliği ne kadar iyi işlerse o kadar iyi ürün ortaya çıkar.” biçiminde görüş bildirerek maden metaforunu üretirken anne-babalardan V19 “ Okul-aile işbirliği un değirmeni gibidir. Buğdayları birleştirir unu yapar ve topluma faydalı olacak ekmeğin unu olur.” biçiminde görüş bildirerek un değirmeni metaforunu üretmiştir. Üretilen metaforlar dikkate alındığında, sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğinin emek verilmesi gereken bir olgu olarak algıladıkları ve çocuklar için faydalı olduğunun farkında oldukları söylenebilir. Tablo 10’ da “Birleştiren” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 10. Birleştiren Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerin Metaforları	Alıntı	Anne-Babaların Metaforları	Alıntı
Çimento	“Çimento nasıl tuğlaları birleştirirse okul aile işbirliği de öğretmenle veliyi birleştirir.”	Gemici düğümü	“Öğretmen-okul-öğrenci üçgenini sımsıkı bir arada tutar.”
Orman	“ Tek tek ağaçlardan orman oluşuyorsa okula-aile işbirliğinde öğretmen veli öğrenci birleşir.” “Tek başına ağaç yeterli olmayabilir ama birden fazla ağaç ormanı oluşturur. Öğretmen-veli-öğrenci de bir aradayken	Puzzle	“Birlikte olduklarında bir şeyler ortaya çıkar.”

	olumlu olur.”		
Yapıştırıcı	“Öğretmen veli arasındaki bağın güçlendirir.”	Zincir halkaları	“Birbirine eklenmiş, birlik oldukları zaman içinde güç birlik ve beraberlikten doğan kuvvet.” “Zincir halkaları gibi öğretmen-öğrenci ve veliyi bir arada sağlam biçimde tutar.”
Takım	“Takım oyuncularını gibi birlikte hareket ederler.”	Takım-ekip	“Birlikteliği sağlar, birlikteliktен kuvvet doğar.”
Kök	“Toprakla bitkiyi birleştiren kök ise okul ile aileyi birleştiren bu birlikteliktir.”	Terazi	“İki kefenin bir arada olmasını sağlar.”
Kopça	“İki tarafında öğretmen ve velinin bir araya gelmesini sağlar.”		
İplik	“Çocuk için öğretmenin ve velinin bir arada olmasını sağlar.”		

Tablo 10 incelendiğinde “Birleştiren” kategorisinde sınıf öğretmenleri yedi anne-babalar beş metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö31 “Okul-aile işbirliği köke benzer. Toprakla bitkiyi birleştiren kök ise okul ile aileyi birleştiren bu birlikteliktir.” biçiminde görüş bildirerek kök metaforunu üretirken anne-babalardan V42 “Okul-aile işbirliği gemici düğümüne benzer. Çünkü öğretmen-okul-öğrenci üçgenini sınımsız bir arada tutar.” biçiminde görüş bildirerek gemici düğümü metaforunu üretmiştir. Üretilen metaforlar dikkate alındığında, sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğini öğretmen, öğrenci ve velinin bir arada olmasını sağlayan bir unsur olarak gördükleri söylenebilir. Tablo 11’ de “Ekonomik özelliği olan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri yer almıştır.

Tablo 11. Ekonomik Özelliği Olan Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerinin Metaforları	Alıntı	Anne-Babaların Metaforları	Alıntı
Banka veznesi	“Para yatarken sorgu-	Banka	“Velilerden para toplanır.”

	suz sualsiz kabul eder. Harcamada fazla temkinlidir.”		“Sadece para lazım olduğu zaman çalışır.”
Bankacı	“Bankacı gibi çalışıp ekonomik sıkıntıları giderir.”	Pazarlamacı	“Olmadık zamanlarda olmadık şeyler ister ve teklif eder.”

Tablo 11 incelendiğinde, “Ekonomik özelliği olan” kategorisinde hem sınıf öğretmenleri hem de anne-babalar iki metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö138 “Okul-aile işbirliği banka veznesine benzer. Para yatarken sorgusuz sualsiz kabul eder. Harcamada fazla temkinlidir.” biçiminde görüş banka veznesi metaforunu üretirken anne-babalardan V83 “Okul aile işbirliği banka gibidir. Sadece para lazım olduğu zaman çalışır.” biçiminde görüş bildirerek banka metaforunu üretmiştir. Üretilen metaforlar dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okul-aile işbirliğinin ekonomik boyutunu vurguladıkları söylenebilir. Tablo 12’de “Yön veren” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri yer almıştır. Bu kategoride anne-babalar metafor üretmemiştir.

Tablo 12. Yön Veren Kategorisi

Sınıf Öğretmenlerin Metaforları	Alıntı
Lider	“Okul veli ilişkilerine yön verir.” “Okul-öğretmen-veli işbirliğine öncülük eder.” “Öğretmene, veliye öncülük ederek onların yararlı işler yapmaya yönlendirir.”
Rehber	“Çocuklar için okulun ve velinin işbirliğini doğru bir şekilde doğru yere yönlendirir.”
Pilot	“Uçağın doğru yere güvenli şekilde inmesini sağladığı gibi okul-aile işbirliğinde veliyi doğru bir şekilde yol almasını sağlar.”
Pusula	“Öğrencinin yararına okula ve veliye yol gösterir.”

Tablo 12’de “Yön veren” kategorisinde sınıf öğretmenleri üç metafor üretmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö52 “Okul-aile işbirliği lidere benzer. Öğretmene, veliye öncülük ederek onların yararlı işler yapmaya yönlendirir.” ve Ö 15 “Okul-aile işbirliği rehber benzer. Çocuklar için okulun ve velinin işbirliğini doğru bir şekilde doğru yere yönlendirir.” biçiminde görüş bildirerek lider ve rehber metaforlarını üretmişlerdir. Bu metaforlar incelendiğinde sınıf öğretmenlerin okul-aile işbirliğinin okulu, öğretmeni ve veliye yol gösterdiğini belirttikleri söylenebilir. Tablo 13’te “Değerli olan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin görüşleri yer almıştır. Bu kategoride anne-babalar metafor üretmemiştir.

Tablo 13. Değerli Olan Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Altın	“Sarrafor için altın ne kadar değerliyse öğretmen için de okul-aile işbirliği değerlidir.” “Okul-aile işbirliği altın kadar kıymetlidir öğrenci başarısı için”
Hazine	“Hazine gibidir çünkü öğretmen okul aile işbirliğini gerçekleştirirse çocuklara değer katar.”
Sandık	“Okul aile işbirliği sandığının içinden veliler ve öğretmenler için birbirinden değerli mücevherler çıkar.”
Midye	“Midye değerli incilere sahip olduğu gibi okul-aile işbirliği de değerli incilere sahiptir.”

Tablo 13 incelendiğinde “Değerli olan” kategorisinde, sınıf öğretmenleri dört metafor üretmişlerdir Sınıf öğretmenlerinden Ö68 “Okul-aile işbirliği sandığa benzer. Okul aile işbirliği sandığının içinden veliler ve öğretmenler için birbirinden değerli mücevherler çıkar.” ve Ö17 “Okul-aile işbirliği midyeye benzer. Midye değerli incilere sahip olduğu gibi okul-aile işbirliği de değerli incilere sahiptir.” biçiminde görüş bildirerek midye ve sandık metaforlarını üretmişlerdir. Üretilen metaforlar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin okul-aile işbirliğine değer verdikleri ve bunu önemsedikleri söylenebilir. Tablo 14’te “Aydınlatan” kategorisine ilişkin sınıf öğretmenlerin görüşleri yer almıştır. Bu kategoride anne-babalar metafor üretmemiştir.

Tablo 14. Aydınlatan Kategorisi

<i>Sınıf Öğretmenlerin Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Yıldız	“Yıldız gibi öğretmenleri ve velileri aydınlatır.” “Bizleri aydınlatarak yol gösterir.”
Lamba	“Çevresine ışık vererek aydınlık ortam sağlar.”
Güneş	“Geleceğimizi aydınlatır.”
Fener	“Karanlıkta kaldığımızda bize ışık verir.”

Tablo 14 incelendiğinde “Aydınlatan” kategorisinde, sınıf öğretmenleri dört metafor üretmişlerdir. sınıf öğretmenlerinden Ö119 “Okul-aile işbirliği okula benzer. Yıldız gibi öğretmenleri ve velileri aydınlatır.” ve Ö85 “Okul-aile işbirliği fenere benzer. Karanlıkta kaldığımızda bize ışık verir.” biçiminde görüş bildirerek yıldız ve fener metaforlarını üretmişlerdir. Üretilen metaforlar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin okula-aile işbirliğini, kendileri için öğretim uygulamalarında, öğrenci ile ilgili gereksinimlerinde aydınlatıcı bir unsur olarak gördükleri söylenebilir. Tablo 15’te “Değişkenlik ve çeşitlilik gösteren” kate-

gorisine ilişkin anne-babaların görüşleri yer almıştır. Bu kategoride sınıf öğretmenleri metafor üretmemiştir.

Tablo 15. Değişkenlik ve Çeşitlilik Gösteren Kategorisi

<i>Anne - Babaların Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Yolculuk	"Bu yolculukta hep düz olmamakta. Bazen engebeli, bazen virajlı yoldan geçiyor. Hava her virajlı yoldan geçiyor. Hava her zaman güzel olmuyor. Kar da yapabiliyor, yolu göremeyecek kadar yağmur da oluyor. Ama yol arkadaşının desteği ile engeller aşıp istenilen noktaya ulaşıyor."
Gökyüzü	"İçinde güneş, ay, yıldızlar vardır ve bunlar birbiri ile bir ilişki halindedir. Bu ilişki de bazen yağmur yağar bazen güneş açar."
İklim	"Ailenin ve okulun istekleri her zaman aynı noktada buluşmayabilir, bazen işler yolunda gider bahar olur yolunda gitmez kış olur."
Gökkuşağı	"Gökkuşağı gibi öğretmenleriyle, velileriyle, öğrencileriyle renk renktir."
Yuva	"Okul da bir nevi yuva gibidir. Öğretmen, öğrenci, aile, idare hep iç içedir."

Tablo 15 incelendiğinde anne-babalar, "Değişkenlik ve çeşitlilik gösteren" kategorisinde beş metafor üretmişlerdir. Anne-babalardan V 110 "Okul-aile işbirliği yolculuğa benzer. Bu yolculukta hep düz olmamakta. Bazen engebeli, bazen virajlı yoldan geçiyor. Hava her virajlı yoldan geçiyor. Hava her zaman güzel olmuyor. Kar da yapabiliyor, yolu göremeyecek kadar yağmur da oluyor. Ama yol arkadaşının desteği ile engeller aşıp istenilen noktaya ulaşıyor." ve V3 "Okul-aile işbirliği iklime benzer. Ailenin ve okulun istekleri her zaman aynı noktada buluşmayabilir, bazen işler yolunda gider bahar olur yolunda gitmez kış olur." biçiminde görüş bildirerek yolculuk ve iklim metaforlarını üretmişlerdir. Üretilen metaforlar incelendiğinde anne-babaların okul-aile işbirliğinin bir süreç olduğunu ve bu sürecin her zaman olumlu yanlarının olmadığını, farklı özellikteki öğrencileri, velileri ve öğretmenleriyle farklı paydaşları da kapsayan bir işbirliği olduğunu vurguladıkları söylenebilir. Tablo 16'da "Ortaklık sağlayan ve karar veren" kategorisine Anne-babaların ilişkin görüşleri yer almıştır. Bu kategoride sınıf öğretmenleri metafor üretmemiştir.

Tablo 16. Ortaklık Sağlayan ve Karar Veren Kategorisi

<i>Anne - Babaların Metaforları</i>	<i>Alıntı</i>
Ana damar	"Okul için en iyi kararları verir."
Elçi	"Ortak karar almayı sağlar."
Kaptan	"Gemiye doğru yere götürmek için doğru kararlar vermelidir."
Sosyal Örgüt	"Girdiyi çevreden alır ve girdiği iyi ürüne dönüştürmek için"

Tablo 16 incelendiğinde anne-babalar, “Ortaklık sağlayan ve karar veren” kategorisinde dört metafor üretmişlerdir. Anne-babalardan V55 “Okul-aile işbirliği kaptan gibidir. Gemiye doğru yere götürmek için doğru kararlar vermelidir.” ve V12 “Okul-aile işbirliği elçi gibidir. Ortak karar almayı sağlar.” biçiminde görüş bildirerek kaptan ve elçi metaforlarını üretmişlerdir. Anne-babaların ürettiği metaforlar incelendiğinde, okul aile işbirliğinin öğretmen, veli ve öğrenci ile birlikte ortak hareket etmeyi ve karar almayı sağladığını vurguladıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğine yönelik algılarına ilişkin bulgular incelendiğinde sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğine yönelik ortak metaforlar ürettikleri görülmüştür. Ayrıca sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğine yönelik ürettikleri metaforlardan oluşturulan kategorilerden biri dışında diğerlerin olumlu kategoriler olduğu belirlenmiş ve bu kategorilerde yer alan metaforlar okul-aile işbirliğinin amaçlarını, özelliklerini ve yararlarını yansıtmıştır. Bazı kategorilerde (Yön veren, değerli olan ve aydınlatan kategorileri) yalnızca sınıf öğretmenleri metafor üretmiş olup bu kategorilerde anne-babalar metafor üretmemişlerdir. Bazı kategorilerde (Değişkenlik ve çeşitlilik gösteren kategorisi ve ortaklık sağlayan ve karar veren) ise anne-babalar metafor üretmiş olup sınıf öğretmenleri metafor üretmemiştir. Bunun nedeni sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğinden beklentiler ve okul-aile işbirliğine yönelik bakış açıları ile ilgili olabilir. Örneğin sınıf öğretmenleri aydınlık veren kategoride yıldız, güneş gibi metaforlar üretmişlerdir. Dolayısıyla sınıf öğretmenleri okul-aile işbirliğini sorunların çözümünde yetkili bir merci olarak gördükleri söylenebilir. Değişkenlik ve çeşitlilik gösteren kategoride anne-babaların ürettikleri metaforlar yolculuk, gökyüzü, iklim gibi metaforlardır. Dolayısıyla anne-babaların okul-aile işbirliğini bazı problemlerin çözüldüğü bazı problemlerin ise çözülmediği eğitim-öğretimin bir süreci olarak gördüğü söylenebilir.

4. Sonuç

Sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların okul-aile işbirliğine ilişkin algılarını incelemeye yönelik yapılan bu araştırmaya 140 sınıf öğretmeni ve 110 anne-baba katılmıştır. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri 80 metafor; anne-babalar ise 75 metafor üretmişlerdir. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Sınıf öğretmenlerin okul-aile işbirliğine yönelik ürettikleri metaforlar “destekleyen-güç veren-yardım eden”, “bütünlük sağlayan”, “aydınlatan”, başarı için gerekli olan”, “emek veren- fayda sağlayan”, “iletişimi sağlayan”, “yapı taşı olan”, “koruyup-kollayan”, “yön veren”, “birleştiren”, “değerli olan”, “sağlam

temelli olan”, “problem çözen”, “ekonomik özelliği olan” biçimlerinde kategoriler altında toplanmıştır.

- Destekleyen-güç veren- yardım eden kategorisinde sınıf öğretmenlerin “arkadaş, sosyal yardım kurumu, takım oyunu, serum” metaforları yer almıştır.

- Bütünlük sağlayan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “yap boz-puzzle, masa ayakları, elmanın iki eş parçası, zincir, zincir halkası, ahtapot, mekanizma, organ, iskelet, kitap, şerbet” metaforları yer almıştır.

- Aydınlatan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “yıldız, lamba, güneş, fener” metaforları yer almıştır.

- Başarı için gerekli olan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “anahtar, puzzle parçası, kilit, kaptan, su, toprak” metaforları yer almıştır.

- Emek veren-fayda sağlayan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “maden, meyve ağacı, arı kovanı, karınca, gökkuşağı, aşçı” metaforları yer almıştır.

- İletişimi sağlayan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “köprü, vücudun organları, kablo, kanal” metaforları yer almıştır.

- Yapı taşı sağlayan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “hava, toprak, yemeğin tuzu, su” metaforları yer almıştır.

- Koruyup kollayan kategorisinde “anne, çadır, yuva” metaforları yer almıştır.

- Yön-veren kategorisinde “lider, rehber, pilot, pusula” metaforları yer almıştır.

- Birleştiren kategorisinde sınıf öğretmenlerin “çimento, orman, yapıştırıcı, takım, kök, kopça, iplik” metaforları yer almıştır.

- Değerli olan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “altın, hazine, sandık, midye” metaforları yer almıştır.

- Sağlam temelli olan kategorisinde sınıf öğretmenlerin “kolon, ev, iskelet, taş, duvar” metaforları yer almıştır.

- Problem çözen kategorisinde sınıf öğretmenlerin “psikolog-doktor, ekonomist, rehber” metaforları yer almıştır.

- Ekonomik özelliği kategorisinde “banka veznesi, bankacı” metaforları yer almıştır.

- Sınıf öğretmenlerin ürettikleri metaforlardan anne-babaların ürettikleri metaforlardan farklı olarak “yön-veren”, “değerli olan” ve “aydınlatan” kategorileri oluşturulmuştur.

- Anne-babaların ise okul-aile işbirliğine yönelik metaforları “destekleyen-güç veren-yardım eden”, “bütünlük sağlayan”, “sağlam temelli olan”, “başarı için gerekli olan”, “koruyup kollayan”, “iletişim sağlayan”, “problem çözen”, “yapı taşı olan”, “emek- veren-fayda sağlayan”, “birleştiren”, “ekonomik özelliği olan”, “değişkenlik ve çeşitlilik gösteren”, “ortaklık sağlayan ve karar veren” biçimlerinde kategoriler altında toplanmıştır.

- Destekleyen-güç veren-yardım eden kategorisinde anne-babaların “ar-kadaş, ilkyardım çantası, ağaç, rehber, duvar, hazine, yardımcı aile” metaforları yer almıştır.
- Bütünlük sağlayan kategorisinde anne-babaların “yap-boz puzzle, saç ayağı, elma, zincir, et-tırnak, elçi, uçak-kanat, düğüm, katip-hakim, otomobil tekeri, makine dişlileri, toprak” metaforları yer almıştır.
- Sağlam temelli kategorisinde anne-babaların “kolon, ağaç, iskelet” metaforları yer almıştır.
- Başarı için gerekli olan kategorisinde anne-babaların “anahtar, çiftçi, karınca, ayakkabı, toprak, evin temeli” metaforları yer almıştır.
- Kollayan-koruyan kategorisinde “anne, çit, ev” metaforları yer almıştır.
- İletişim kategorisinde anne-babaların “köprü, zincir, çeşme-boru, elçi, ağ, damar, bağ, bağlantı kablosu” metaforları yer almıştır.
- Problem çözen kategorisinde anne-babaların “sihir, sihirbaz, ipucu” metaforları yer almıştır.
- Yapı taşı olan kategorisinde anne-babaların “hava, toprak, protein, su” metaforları yer almıştır.
- Emek veren-fayda sağlayan kategorisinde anne-babaların “un değirmeni, ağaç, arı kovani, karınca, toprak-yağmur, su, toprak-bahçıvan, arı, çiçek, vitamin” metaforları yer almıştır.
- Birleştiren kategorisinde anne-babaların “gemici düğümü, puzzle, zincir halkaları, takım-ekip, terazi” metaforları yer almıştır.
- Ekonomik özelliği olan kategorisinde anne-babaların “banka, pazarlamacı” metaforları yer almıştır.
- Değişkenlik ve çeşitlilik gösteren kategorisinde anne-babaların “yolculuk, gökyüzü, iklim, gökkuşağı, yuva” metaforları yer almıştır.
- Ortaklık sağlayan ve karar veren kategorisinde anne-babaların “ana damar, elçi, kaptan, sosyal örgüt metaforları yer almıştır.
- Anne-babaların ürettikleri metaforlardan; sınıf öğretmenlerin ürettikleri metaforlardan farklı olarak “değişkenlik ve çeşitlilik gösteren” ve “ortaklık sağlayan ve karar veren” kategorileri oluşturulmuştur.
- Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri metaforlar; “destekleyen-güç veren-yardım eden, bütünlük sağlayan, sağlam temelli olan, başarı için gerekli olan, koruyup kollayan, iletişim sağlayan, problem çözen, yapı taşı olan, emek veren fayda sağlayan, birleştiren, ekonomik özelliği olan” adlı ortak kategorilerde toplanmıştır.

Metaforlar; söz ettiği olgunun kendisi olmayıp onun sadece bir sembolü olduğu için metafor söz ettiği olgudan farklıdır ve bu olguya ilişkin çok güçlü bakış açısı sunar. Ancak çoğu zaman olgudan daha az olduğu için birçok metaforun işe koşulması gereklidir (Yob, 2013; Akt: Saban, 2018, s.487). Yapılan bu çalışmada, okul-aile işbirliğine yönelik sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri metaforlar birden fazla olup farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri metaforlar incelendiğinde çoğu metaforun olumlu olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okul-aile işbirliğine yönelik algılarının olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca sınıf öğretmenleri ve anne-babaları ürettikleri metaforlarda okul-aile işbirliğinin amaçlarına, yararlarına vurgu yaptıkları görülmüştür. Örneğin başarı için gerekli olan kategorisinde hem sınıf öğretmenleri hem de anne-babalar anahtar metaforunu üretirken okul-aile işbirliğinin öğrenci başarısı için gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Çelenk (2003) yaptığı çalışmada öğretmenlerin öğrenci başarısı için okul-aile işbirliğinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların ürettikleri metaforlardan oluşturulan bütünlük sağlayan kategoride sınıf öğretmenleri ve anne-babalar okul-aile işbirliğinin bütün olduğunu ve öğretmen, öğrenci, velinin bu bütünün parçalarını oluşturduklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda eğitimin anne-baba, öğretmen, öğrenci ve toplumda oluşan bir bütün olduğu söylenebilir (Harrisom, 2003, s.39).

Alanyazında okula-ile işbirliğine yönelik metafor çalışması bulunmamasına rağmen okul-aile işbirliğinin paydaşlarına yönelik metafor çalışmaları bulunmaktadır. Michael (2009) ve Çelikten (2003) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin okul kavramına ilişkin aile, arkadaş, bahçıvan gibi metafor ürettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışmada da öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin benzer metaforlar ürettikleri söylenebilir. Okul-aile işbirliğinin bileşenlerinden olan öğretmenlerin okula yönelik olumlu algıları okul-aile işbirliğine de olumlu katkı sağlayacağı düşünülebilir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve anne-babalar okul-aile işbirliğine yönelik ürettikleri metaforlardan oluşturulan ekonomik özelliği kategorisinde; sınıf öğretmenleri olumlu metaforlar üretirken anne-babalar ise olumsuz metaforlar üretmişlerdir. Sınıf öğretmenleri okula-ile işbirliğini ekonomik sorunları çözen olarak olumlu algımlarken anne-babalar ise okul-aile işbirliği kapsamında kendilerinden para istendiğine vurgu yaparak okul-aile işbirliğini olumsuz algılamışlardır.

Hem sınıf öğretmenleri hem de anne-babalar ürettikleri metaforlardan okul-aile işbirliğinin ev ile okul arasında köprü kurduğunu; öğretmen ile veli iletişimini sağladığını belirtmişlerdir. Alan yazında da okula-ile işbirliğinin ev ile okul arasında köprü görevi gör-

düğü ve öğretmen ile veli arasında iletişimi sağlayan unsur olduğunu ilişkin araştırmalar vardır (Balkar, 2009; Kolay, 2004; Özdemir, 2018).

Sonuç olarak; sınıf öğretmenleri ve anne-babaların okul-aile işbirliği kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforlardan oluşturulan kategoriler dikkate alındığında, sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okula-aile işbirliğini önemsedikleri, bir gereklilik olduğunu, öğretmen-okul-veli üçgeninin olduğunu ve öğretmen-veli ve öğrenci arasındaki iletişimi sağladığını, çocuğun eğitimiyle ilgili sorunları çözdüğünü, öğretmene-veliyeye destek verdiğini belirtmişlerdir. Hem sınıf öğretmenlerin hem de anne-babaların okul-aile işbirliğine yönelik algılarının olumlu ve benzer olması, okul-aile işbirliğinin daha işlevsel ve etkili olmasına yarar sağlayacaktır. Yapılacak araştırmalar için sınıf öğretmenlerin ve anne-babaların okula-ile işbirliğine yönelik algıları başka yöntem ve tekniklerle belirlenmesi; okula-aile işbirliğinin şemsiye bir kavram olarak düşünüldüğünde okul-aile işbirliğine yönelik veli iletişimi, aile katılımı gibi kavramlara yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Akkaya, E. (2012).** *Ortaöğretim öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006).** Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 100-108.
- Aydoğdu, E. (2008).** *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar yardımıyla analizi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Balkar, B. (2009).** Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 103 (36), 105-123.
- Ben-Peretz, M. Mendelson, N. & Kron, F.W. (2003).** How teachers in different educational contexts view their roles. *Teaching and Teacher Education*, 19, 277-90.
- Bogdan, C. R. & Biklen, K. S. (2007).** *Qualitative researchforeducation an introduction to theories and methods.* USA: Personinternationaledition
- Carlisle, E., Stanley, L. Kemple, K. (2005).** Opening doors: Understanding school family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33 (3), 155-162.

- Cemaloğlu, N., Sezgin, F., Şahin, F. & Söznmez, E. (2016).** Okul müdürlerinin okul, öğretmen, öğrenci ve veli kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 216, 79-101.
- Cerit, Y. (2008).** Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Clarcken, R. H. (1997).** *Five metaphors for educators. Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association* (Chicago IL, March 24-28, 1997). 10 Ekim 2018 tarihinde <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp>. adresinden alınmıştır.
- Çağdaş, A., Özel, E. & Konca, S. A. (2016).** İlkokul başlangıcında velilerin aile katılım düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(4), 891-908.
- Çalışkan, N. & Ayık, A. (2015).** Okul-aile birliği ve velilerle iletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 69-82.
- Çelenk, S. (2003).** Okul başarısının ön koşulu: Okul aile işbirliği dayanışması. *İlköğretim-online, e-dergi*, 2(2), 28-34.
- Çelikten, M. (2006).** Kültür ve öğretmen metaforları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 269-283.
- Çinkır, Ş. & Nayır, F. (2017).** Okul-aile işbirliği standartlarına ilişkin veli görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 245-264.
- Engin-Demir, C. (2007).** Metaphors as a reflection of middle school students' perceptions of school: a cross-cultural analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13 (2), 89-107.
- Epstein J. L. (2001).** *School, family and community partnerships*. ABD: Westview Press.
- Erden, M. (1998).** *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkim Yayınları.
- Eryorulmaz, A. (1993).** *Kurumsal okul öncesi eğitiminde ailenin rolü. 9.Ya-pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri* içinde (ss.90-95). Ankara: Ya-pa Yayınları.
- Fidan, N. & Baykul, Y. (1994).** İlköğretimde temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 7-20.

- Forceville, C. (2002).** The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34, 1-14.
- Genç, S. Z. (2016).** Eğitim sürecinde aile okul ve toplum. (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Glesne, C. (2012).** Nitel araştırmaya giriş.(A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev.). İçinde A. Ersoy, *Öykünüzü keşfetmek: veri analizi*, (251-295), Ankara: Anı yayıncılık.
- Goldstein, L. S. (2005).** Becoming a teacher as hero's journey: using metaphor in preservice teacher education. *Teacher Education Quarterly*, 7-24.
- Gökçe, B. (1996).** *Türkiye'nin yapısı ve toplumsal kurumlar*. Ankara: Savaş Kitabevi ve Yayınevi.
- Gül, İ. & Aslan, D. (2016).** Okul, aile ve toplum ilişkilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 203-218.
- Gültekin, M. (2007).** İlköğretim I: 1923-1972. M. Sağlam (Ed.). *Türk Eğitim Tarihi* içinde (ss.63-83). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Gültekin, M. (2008).** Okul aile ve çevre işbirliği. A. Hakan (Ed.). *Öğretmenlik Meslek Bilgisi Alanındaki Gelişmeler* içinde (ss.153-179). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Gümüseli, A. İ. (2004).** Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2(6), 14-17. www.agumuseli.com/dokumanlar/.../ailekatilimiogrencibasarisini.pdf adresinden 15 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Hardcastle, B., Yamamoto, K., Parkay, F.W. & Chan, J. (1985).** Metaphorical views of school: a cross-cultural comparison of college students. *Teaching and Teacher Education*, 1(4), 309-315.
- Harrison, S. (2003).** *Mutlu çocuk*. (Murat Sağlam, Çeviren). İstanbul: Dharma Yayınları.
- Kolay, Y. (2004).** Okul-aile-çevre işbirliğinin eğitim sitemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 46-50.

- Lakoff, G. & Johnson, M. (2010).** *Metaphors we live by*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lasley, T. J. (1994).** Teacher technicians: a “new” metaphor for teachers. *Action in Teacher Education*, 16 (1), 11-19.
- Liamputtong, P. (2009).** Qualitative data analysis: conceptual and practical considerations. *Health Promotion Journal of Australia*, 20(2), 133-139.
- Mahlios, M. & Maxson, M. (1998).** Metaphors as structures for elementary and secondary preservice teachers’ thinking. *International Journal of Education Research*, 29, 227-240.
- Merriam, S. B. (2013).** Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (S. Turan, Çev. Ed.). İçinde S. Turan, *Nitel araştırma nedir?* (1-55). [Orijinal baskı 2009]. Ankara: Nobel.
- Michael, K. (2009).** Exploring Greek teachers’ beliefs using metaphors. *Australian Journal of Teacher Education*, 34 (2), 64-83.
- Nalçacı, A. & Bektaş, F. (2012).** Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları. *Ahi Evran Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 239-258.
- NCCA (National Council for Curriculum and Assessment). Curaclam Na Bunscoile (1999).** *Primary school curriculum introduction*. 10 Kasım 2018 tarihinde http://www.ncca.ie/uploadedfiles/Curriculum/Intro_Eng.pdf adresinden alınmıştır.
- Oxford, R.L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R.Z., Saleh, A., et al. (1998).** Clashing metaphors about classroom teachers: toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26 (1), 3–50.
- Özdemir, Y. (2018).** *Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik yönetici görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Palmquist, R. A. (2001).** Cognitive style and use users’ metaphors for the web: an exploratory study. *The Journal of Academic Librarianship*, 27 (1), 24-32.
- Patton, M. Q. (2002).** *Qualitative research and evaluation methods*. (3rd Edition). California: Sage Publications, Inc.

- Pektaş, M. & Kılan, O. (2009).** Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların karşılaştırılması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 271-287.
- Rosenblatt, Z. & Peled, D. (2002).** School ethical climate and parental involvement. *Journal of Educational Administration*, 40(4), 349-367.
- Saban, A. (2004).** Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008).** Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2009).** Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Shuell, J. T. (2001).** Teaching and learning as problem solving. *Theory into Practice*, 29(2), 102-108.
- Taşdemir, A. & Taşdemir, M. (2011).** *Metaphors on teaching process and teachers; produced by the teachers.*, 2nd International Conference On New Trends In Education And Their Implications 27-29 April, Antalya.
- Üstün, Y. E. (2013).** Etkili aile-okul-toplum ilişkileri. (Z. Fulya Temel, Editör). İçinde (ss.230-245) *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmalar*. Ankara: Anı Yayınları.
- Yaşar, Ş. & Girmen, P. (2012).** İlköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 13-23.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011).** *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Young, J. J. (2001).** Risking metaphors. *Critical Perspectives On Accounting*, 12, 607-625.
- Zembat, R., Oktay, A., Gürkan, T. & Unutkan, Ö. P. (2006).** *Okul öncesi eğitim programı uygulama rehberi ne yapıyorum? Neden yapıyorum? Nasıl yapmalıyım?*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.